

Bir Öğrencinin Gözüyle Kütüphane ve Teknoloji

Ceren Alptürkan*

İnsanlar, önümüzdeki 300 yılda, yaşanan 3000 yılda ürettiklerinden daha çok bilgi üreteceklermiş. Artık 21.yüzyıldayız ve bu yüzyıl bilginin çağı olacak. Ancak yine de, yeni bin yılı yaşıyor olsak da teknolojinin bizi nerelere sürükleyeceğini tam olarak kestiremiyoruz. Dün bir çok gelişmeyi hayal bile edemezken bu gün bilgisayar toplumu ve bilgi çağından bahsediyoruz. Peki ya yarın? Bu gün üretilen bilgiyi bile denetlemekte zorluk çekerken, yarın üretilen onca bilgiyi nasıl denetleyeceğiz? Biz Dünya'nın ortasına kurulmuş; önümüze yeniymiş gibi sürülen teknoloji artıklarıyla bu kadar uğraşıyorken, yarın bizi ne bekliyor? Bilgisayar toplumundan bahsediyoruz, Türk toplumunun kaçta kaçını ilköğretimden sonra yeterli bir eğitim alabiliyor? Ama elektronik dünya, yeni kuralları, yeni yaşayışları ve elektronik paylaşımlarıyla insanoğlunu esir almaya başladı. İnsanoğlu kendi yarattığının esiri olmaya hazırlanıyor.

Yavaş yavaş bizde bu oyundaki yerimizi alıyoruz. Teknoloji hayatımızı kolaylaştırmaya, esir almaya başladı bile (nasıl kullanılırsa). Her şey değişiyor. Zaten değişmeyen tek şey de değişim değil midir? Dün üretip, biriktirdiklerimizi taş, papirüse, parşömene yazarken bu gün kitabı bile gereksiz gören bir anlayışla karşı karşıyayız. Artık geleceğin bilgi merkezlerinde kitabın yerini sorgular olduk. Nice evrimler geçirip, sonunda yüzyıllardır insanoğluna -teknoloji gibi- yararı da, zararı da taşımış, en eski ve en vefalı dostumuza veda etmeye hazırlanıyoruz. Artık kocaman bilgisayarımızın, kendisine oranla pek küçük görünen, bol radyasyonlu ekranından yeni dünyaları keşfe çıkmak zorunda kalacağız. Biz ki; en küçük koleksiyonlu kütüphanelerde bile raflar arasında keşfedilmemiş bir çok dünya buluyoruz. Tavana kadar yükselen rafların arasında hafif kağıt ve biraz da toz kokusunu tüm içtenliğimizle solurken, her kitabı, sonunda yenileceğimizi bile ama son yenilgimizin açlılığıyla sanki uysallaştırmaya çalışarak okşuyoruz, hala. Ama onlar keşfedilmeyi bekliyorlar; biz ise onları keşfedeceğimiz günü... Üstelik bahsettiğim bu dünyalar somutken, sayfalarının kokusunu hissedebiliyorken, her satıra canlıymışçasına dokunabiliyorken; biz, hepimiz, bir ülke olarak bekliyoruz.

Yarın ise kitapsız bir dünya öngörülüyor. Tüm basılı kaynakların disklere kaydedildiği tümüyle elektronik bir dünyadan bahsediliyor. Pek çok insana göre dev-

* Ceren Alptürkan, Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü Dokümantasyon ve Enformasyon Anabilim Dalı 2. Sınıf Öğrencisidir.

rim olan bu gelişmeye, önceden sadece okulda tartıştığımız bir konuyken, bu gün gazetelerde bile rastlayabiliyoruz. Bununla da sınırlı değil; bir çok ünlü yazar son kitaplarını belli bir ücret karşılığında ve sadece İnternet üzerinden yayınlamaya başladı. Artık o eski sevdalımız; büyük, ağır ve çok yer kaplayan “geleneksel” kitaplar yerlerini, modern ve sıırım gibi delikanlı “CD” lere bırakıyorlar. Biz ise ucundan kıyısından, geciksek de bu elektronik dünya kovalamacasına katılıyoruz ve işte sorun, kütüphanecilerin sorunu burada başlıyor:

Bu gün bile üretilen bilgiyi denetleyemiyoruz. Bunun en büyük sebebinin bilgi patlaması olduğunu söylüyoruz. Dün, bu günden az bilgi ürettiyse, yarın, bu günden çok daha fazla üreteceğiz demektir. Bunca bilgi önce bilgisayar ortamına, oradan da ağlara aktarılacak ve her insan bir kaç tuş yardımıyla, hiç toz kokmayacak kütüphane koridorlarında, hiç dokunamayıp, asla sarılamayacağı kitaplara erişebilecek. İsteddiği bilgiyi belki de bir profesyonele ihtiyaç duymadan bulabilecek!... “Üç boyutlu kitap, tek boyutlu olacak o zaman” (Halman,1995:378) ve böylece, bu tek tuş, kütüphanecileri bir anlamda tuş edecek.

Ama bence bu o kadar kolay değil. Talat Halman’ın “Babil’den ‘Kütüp-Uzay’a” başlıklı makalesinde de söylediği gibi bilgiye ulaşım, “süper yollarda, süper gereksiz”(Halman, 1995:379) olmayacağız. Çünkü gelişen teknoloji karşısında, ellerinde geleneksel yöntemlerle, uçsuz bucaksız bir bilgi yığınıyla uğraşan ve her geçen gün işleri, başka disiplinlerce ellerinden alınmaya çalışılan kütüphanecilerin sanal ortamlarda, sanal kütüphanecilere yenik düşmeye hiç niyetleri yok. Hemen her yeniliği, en kısa zamanda kütüphanelere uyarlayan kütüphaneciler, bu süper yollarda, süper bilgi birikimleri ve profesyonel meslekleri ile yeni çağda bir anlamda yeniden ve daha güçlü doğuyorlar. Çünkü evrendeki tüm bilgi disklere aktarıldığı gün, bilgiye erişim de bu günkü statüsünde olmayacaktır. Yine Sn. Talat Halman ‘ın “yanlış bir düğmeye basıp bilgisayara yüklü bir milli kütüphanenin içindekilerinin tümünün silinmesi” (Halman, 1995:379) öngörüsü gibi bir felaket de kütüphaneciler sayesinde mümkün olmayacaktır. En basitinden, karmaşık ve önemlisine kadar kaydedilmiş bilgiye, düşünüldüğünden daha zor erişebilen insanlar; ilk çağlardan beri varolan (ancak statüsü değişik olabilir.) kütüphanecilere başvuracaklardır. Geleneksel kütüphaneci anlayışı yerini yavaş yavaş modern ve yeni teknolojide uzman kütüphaneciye bırakmaktadır.

Medeniyet dediğimiz tek dişi kalmış canavar, insanların ellerinde canavara dönüşüyor aslında. Evet, teknoloji yüzünden bu gün kütüphaneciler mesleklerini ve bu mesleğin geleceğini tartışıyor. Ama teknolojinin kütüphanecilik alanına getirdiği yenilik ve kolaylıkları göz ardı etmemek gerekir. Tüm bilgilerin bibliyografik künyelerinin elektronik ortamda bulunması, erişim açısından çok iyi sonuçlar doğurmaktadır. Bu gün bir çok kütüphane kataloglarını elektronik ortama taşımışlardır. Bunun sayesinde oldukça zaman ve emek kaybına neden olan kart katalogların kullanımı en aza indirgenmeye çalışılmıştır. Yine veri tabanları kullanılarak, bilgileri evrensel erişime açmak da kütüphanecilerin yüklendiği, bilgi-

yi, gereksinim duyulduğu kadar, en kısa zamanda ve en mükemmel biçimde eriş-tirme misyonu adına çok önemli bir gelişmedir. Ayrıca başvuru kaynaklarının, özellikle sözlük ve ansiklopedi gibi kullanımı zahmetli ve oldukça zaman alan kaynakların, CD' lere aktarılması ve bunlara "tek tuş " yardımıyla erişilmesi yi-ne bu misyon açısından oldukça önemlidir.

Teknolojinin neler götürüp, getireceği bence uzun bir dönem daha tartışılacaktır. Ancak bir bölüm öğrencisinin gözünden teknoloji ve kütüphane ilişkisini kendi bakış açımı ve mümkün olduğu kadar objektif olmaya özen göstererek sunmaya çalıştım.

KAYNAKÇA

Halman, Talat.(1995) "Babil' den 'Kütüp-Uzay' a" *Türk Kütüphaneciliği* 9 (4): 377-385.